

ΣΤΕ 573/2019 [ΑΝΑΒΟΛΗ ΈΚΔΟΣΗΣ ΑΠΟΦΑΣΗΣ ΣΤΗΝ ΥΠΟΘΕΣΗ ΤΩΝ ΈΡΓΩΝ ΑΝΑΠΛΑΣΗΣ ΤΟΥ ΡΕΜΑΤΟΣ ΠΙΚΡΟΔΑΦΝΗΣ]*

Περίληψη

- Επειδή, εν όψει: α) του ιστορικού της υπόθεσης, β) της προθεσμίας που χορήγησε στη Διοίκηση το Δικαστήριο, με την 1132/2018 απόφασή του, προκειμένου να αποστείλει σχέδιο προεδρικού διατάγματος για την οριοθέτηση του ρέματος της Πικροδάφνης στο σύνολό του και του γεγονότος ότι αυτή δεν τηρήθηκε, γ) του από 26.11.2018 εγγράφου, με το οποίο η Διεύθυνση ΠΕΧΩ της αποκεντρωμένης Διοίκησης Αττικής ενημέρωσε το Δικαστήριο ότι, λόγω της πολυπλοκότητας του θέματος, δεν κατέστη δυνατή η αποστολή σχεδίου προεδρικού διατάγματος εντός της ως άνω προθεσμίας, το Δικαστήριο κρίνει ότι πρέπει να αναβληθεί για οκτώ (8) ακόμη μήνες η εκδίκαση της υπόθεσης προκειμένου η Διοίκηση να αποστείλει στο Δικαστήριο σχέδιο προεδρικού διατάγματος για την οριοθέτηση του ρέματος της Πικροδάφνης στο σύνολό του. Εάν δεν τηρηθεί ούτε η νέα αυτή προθεσμία, που αρχίζει από την κοινοποίηση της παρούσας απόφασης στη Διοίκηση, θα γεννηθεί άμεση δυνατότητα των αιτούντων να προσφύγουν στο Τριμελές Συμβούλιο Συμμόρφωσης του άρθρου 2 του ν. 3068/2002 ζητώντας, για τη μη συμμόρφωση προς την ΣτΕ 1915/2017, αν και για όσους συντρέχουν οι νόμιμες προϋποθέσεις, την επιβολή χρηματικής κύρωσης, το ύψος της οποίας θα είναι ανάλογο της σπουδαιότητας του ζητήματος και της μακροχρόνιας καθυστέρησης της Διοίκησης να το επιλύσει.

Πρόεδρος: Αθ. Ράντος

Εισηγητής: Χρ. Παπανικολάου

* Όμοια η ΣτΕ 574/2019.

ΒΑΣΙΚΕΣ ΣΚΕΨΕΙΣ

2. Επειδή, με την κρινόμενη αίτηση, όπως συμπληρώθηκε με το από 22.1.2018 δικόγραφο προσθέτων λόγων, ζητείται η ακύρωση της 81299/5913/9.11.2016 απόφασης της ασκούσας καθήκοντα Γενικού Γραμματέα Αποκεντρωμένης Διοίκησης Αττικής Γενικής Διευθύντριας Χωροταξικής και Περιβαλλοντικής Πολιτικής της Αποκεντρωμένης Διοίκησης, με τον τίτλο “Έγκριση των Περιβαλλοντικών όρων του έργου: ‘Ανάπλαση ρέματος Πικροδάφνης από Λεωφ. Βουλιαγμένης έως εκβολή’”, καθώς και κάθε άλλης συναφούς πράξης ή παράλειψης. Η υπόθεση εισάγεται προς συζήτηση μετά την έκδοση της 1132/2018 αναβλητικής απόφασης του Δικαστηρίου, με την οποία επίσης, η αίτηση ακυρώσεως απορρίφθηκε ως απαράδεκτη ως προς την δεύτερη των αιτούντων, η οποία δεν νομιμοποιήθηκε. Όπως, εξάλλου, κρίθηκε με την

αυτή απόφαση, οι λοιποί αιτούντες, φερόμενοι, κατά τα προσκομιζόμενα από αυτούς στοιχεία, ως κάτοικοι των Δήμων Αγίου Δημητρίου και Αλίμου, οι οποίοι διαρρέονται από το ρέμα Πικροδάφνης, και επιδιώκοντας την προστασία του ρέματος σε όλη την έκτασή του, ως στοιχείου του φυσικού περιβάλλοντος, στο πλαίσιο του κατά το άρθρο 24 παρ. 1 του Συντάγματος σχετικού δικαιώματός τους, ασκούν την υπό κρίση αίτηση με έννομο συμφέρον, ομοδικούν δε παραδεκτώς, προβάλλοντας κοινούς λόγους ακυρώσεως. Κρίθηκε, επίσης, ότι με έννομο συμφέρον και παραδεκτώς εν γένει παρεμβαίνει υπέρ του κύρους της προσβαλλόμενης απόφασης η Περιφέρεια Αττικής.

3. Επειδή, όπως προκύπτει από τα στοιχεία του φακέλου και από άλλες αποφάσεις του Δικαστηρίου, το ρέμα της Πικροδάφνης ξεκινά από τον Υμηττό και, αφού διασχίσει τους Δήμους Ηλιουπόλεως, Αγίου Δημητρίου, Παλαιού Φαλήρου και Αλίμου, εκβάλλει στο Σαρωνικό Κόλπο. Αποτελεί τον κύριο συλλεκτήρα δικτύων ομβρίων αστικής περιοχής 1.386 εκταρίων και έχει κατά θέσεις ισχυρές κλίσεις και μεγάλο βάθος κοίτης. Με τροποποίηση του Γ.Π.Σ. Αγίου Δημητρίου (Δ' 277/1999) καταργήθηκε η αρχικώς προβλεφθείσα επί του ρέματος, με το από 23.9.1985 π.δ. (Δ' 553), λεωφόρος Πικροδάφνης και, σύμφωνα με ρητή διάταξη της απόφασης αυτής, επιβλήθηκε η προστασία του ρέματος της Πικροδάφνης και η διευθέτηση της κοίτης αυτού με ανοικτή διατομή, λαμβάνοντας υπόψη το οικοσύστημα του ρέματος και της παραρεμάτιας ζώνης. Πράξη έγκρισης περιβαλλοντικών όρων για τη διευθέτηση τμημάτων του ρέματος Πικροδάφνης, διερχομένου από το Δήμο Αγ. Δημητρίου, ακυρώθηκε με την απόφαση 1126/2004 του Συμβουλίου της Επικρατείας, για πλημμέλειες της σχετικής μελέτης περιβαλλοντικών επιπτώσεων. Ειδικότερα, με την απόφαση αυτή ακυρώθηκε η απόφαση με την οποία εγκρίθηκαν οι περιβαλλοντικοί όροι του έργου "Διευθέτηση τμήματος του ρέματος Πικροδάφνης, μήκους περίπου 1.770 μ. από τη Λεωφόρο Βουλιαγμένης έως τη Λεωφόρο Αγίου Δημητρίου του Δήμου Αγίου Δημητρίου Ν. Αττικής", με το σκεπτικό ότι το έργο δεν μελετήθηκε επαρκώς ως προς την συνολική επίπτωσή του στο οικοσύστημα του ρέματος και στο σύνολο των περιοχών που αυτό διασχίζει, ενώ απορρίφθηκε ως εκπρόθεσμη η αίτηση ακυρώσεως κατά της απόφασης με την οποία είχαν εγκριθεί οι περιβαλλοντικοί όροι για την διευθέτηση του τμήματος του Ρέματος Πικροδάφνης, από τη Λεωφόρο Βουλιαγμένης έως την οδό Σαρανταπόρου. Εξάλλου, το ρέμα Πικροδάφνης περιλαμβάνεται μεταξύ των ρεμάτων της Αττικής που έχουν χαρακτηριστεί ως "ιδιαίτερου περιβαλλοντικού ενδιαφέροντος" με την 9173/1642/3.3.1993 απόφαση του Υπουργού ΠΕ.ΧΩ.Δ.Ε. (Δ' 281/1993), ενώ η διαδικασία που είχε κινηθεί για το χαρακτηρισμό του ως "προστατευόμενου φυσικού σχηματισμού" κατά το άρθρο 21 ν. 1650/1986, στο πλαίσιο της οποίας συντάχθηκε η από Ιανουαρίου 1997 "ειδική περιβαλλοντική μελέτη για την προστασία και ανάδειξη του ρέματος Πικροδάφνης ν. Αττικής και της ευρύτερης περιοχής", δεν ολοκληρώθηκε με την έκδοση σχετικού προεδρικού διατάγματος. Εκδόθηκαν, όμως υπουργικές αποφάσεις, που δημοσιεύθηκαν στα ΦΕΚ Δ' 99 και 725/1995, 287/1997, με τις οποίες λήφθηκαν μέτρα προστασίας του ρέματος, κατ' επίκληση της παρ. 6 του άρθρου αυτού. Σχετικά, στα υπ' αριθ.

92382/2852/19.9.2000 και 91057/ 1323/3.4.1998 έγγραφα της Γεν. Δ/σης Προγραμματισμού και Έργων του Υ.ΠΕ.ΧΩ.Δ.Ε. επισημαίνεται ότι η πρόταση που είχε υποβληθεί από την ΕΥΔΑΠ για τη διευθέτηση του ρέματος ήταν εσφαλμένη, διότι θα είχε ως συνέπεια να παύσει πλέον η λειτουργία του ως φυσικού σχηματισμού. Από γνωμοδοτήσεις δε των οικείων δημοτικών συμβουλίων και του Κ.Σ.Χ.Ο.Π. προκύπτει ότι στο επίμαχο ρέμα έχουν πραγματοποιηθεί εκτεταμένες επεμβάσεις, κυρίως δόμησης, ενώ έχει προταθεί η άρση απαλλοτριώσεων σε ορισμένα Ο.Τ. Όπως ειδικότερα προκύπτει από την ανωτέρω ειδική περιβαλλοντική μελέτη, η υδρολογική λεκάνη του ρέματος Πικροδάφνης βρίσκεται στο νοτιοανατολικό τμήμα του πολεοδομικού συγκροτήματος της πρωτεύουσας. Το ρέμα πηγάζει από τις δυτικές υπώρειες του Υμηττού στην περιοχή του Καρέα και εκτείνεται μαζί με τους παραποτάμους του (ρέματα Αγίου Δημητρίου και Καλογραιών (Κοψαχειλά) στο Δήμο Αγίου Δημητρίου και ρέμα Καλογήρων στα όρια του Δήμου Παλαιού Φαλήρου), μέσα στα όρια των Δήμων Βύρωνα, Ηλιούπολης, Αγίου Δημητρίου, Παλαιού Φαλήρου και Αλίμου, με το μήκος της κύριας μισγάγγειάς του να φθάνει τα 9,31 χλμ. και τη λεκάνη απορροής του να καταλαμβάνει έκταση 22,57 τετραγωνικών χιλιομέτρων, με μέσο υψόμετρο 226 μέτρα. Το ρέμα Πικροδάφνης δεν έχει μόνιμη ροή, αλλά κατά τη διάρκεια έντονων βροχοπτώσεων έχουν παρατηρηθεί σημαντικές παροχές, καθώς και πλημμυρικά φαινόμενα, είναι δε το μόνο που παρέμενε, κατά την ανωτέρω μελέτη, ακόμη ανοικτό παρότι στα ισχύοντα ρυμοτομικά σχέδια προβλεπόταν η μετατροπή του σε οδό. Η βλάστηση στα περισσότερα σημεία του ρέματος και της παραρεμάτιας περιοχής είναι πυκνή, με εναλλαγές από πεύκα, ευκαλύπτους, θάμνους, πικροδάφνες και καλαμιές. Σύμφωνα με την ίδια μελέτη, το ανωτέρω ρέμα "αποτελεί τον τελευταίο χώρο μιας πυκνοδομημένης έκτασης, στον οποίο κυριαρχεί ακόμη ο χαρακτήρας του φυσικού περιβάλλοντος, τελευταίο ενθύμιο μιας άλλοτε εκτεταμένης καταπράσινης ζώνης, συντελώντας καθοριστικά σε καλύτερες συνθήκες ζωής", διατηρείται δε ακόμη στο μεγαλύτερο μήκος του ανοικτό, διερχόμενο από περιοχές των Δήμων Ηλιούπολης, Αγίου Δημητρίου, Παλαιού Φαλήρου και Αλίμου. Κλειστό είναι μόνο το αρχικό τμήμα του στα όρια του Δήμου Ηλιούπολης, ενώ ως κλειστός αγωγός έχει διαμορφωθεί η Παλαιά Κοίτη Καρέα που διέρχεται κάτω από την οδό Καλαβρύτων (Δ. Ηλιούπολης). Η ζώνη, την οποία καταλαμβάνει ο χείμαρρος (κοίτη και πρηνή) έχει κατά θέσεις αλλοιωθεί από ανθρώπινες επεμβάσεις, με αποτέλεσμα το πλάτος της να εμφανίζεται κατά τόπους εμφανώς περιορισμένο. Στη μελέτη αναφέρονται χαρακτηριστικά ορισμένα τεχνικά έργα (γέφυρες, οχετοί) που έχουν κατασκευασθεί σε διάφορα σημεία του ρέματος, και επισημαίνεται η ανέγερση πολλών κτισμάτων, δεδομένου ότι η περιοχή εντάχθηκε στο σχέδιο πόλεως "αγνοώντας το ρέμα". Εξάλλου, με τις υπ' αριθ. 5400/7.2.2005 (ΦΕΚ Δ' 152) και 5661/10.2.2003 (ΦΕΚ Δ' 207) αποφάσεις του Υφυπουργού Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημοσίων Έργων τροποποιήθηκε το ρυμοτομικό σχέδιο του Δήμου Αγίου Δημητρίου Αττικής σε πλείονα Ο.Τ. και επικυρώθηκε ο καθορισμός των οριογραμμών του ρέματος Πικροδάφνης σε συγκεκριμένα τμήματα αυτού διερχόμενα από τον πιο πάνω Δήμο. Οι αποφάσεις όμως αυτές ακυρώθηκαν με την υπ' αριθ. 3849/2006 απόφαση του Συμβουλίου της

Επικρατείας, για το λόγο ότι οι επίμαχες ρυθμίσεις αναρμοδίως εγκρίθηκαν με υπουργικές αποφάσεις και όχι με προεδρικό διάταγμα.

4. Επειδή, με την υπ' αριθ. 5705/24.7.2003 αίτηση που υπέβαλαν μέλη της "Διαδημοτικής Πρωτοβουλίας Κατοίκων Π. Φαλήρου, Αλίμου, Αγ. Δημητρίου, Ηλιούπολης για τη διάσωση του ρέματος Πικροδάφνης", στην Υπουργό ΠΕ.ΧΩ.Δ.Ε., ζήτησαν α) την ανάκληση και ορθή επανέγκριση των Γενικών Πολεοδομικών Σχεδίων και των ρυμοτομικών σχεδίων, κατά το μέρος που αφορούν και επηρεάζουν τις παραρεμάτιες περιοχές από την Ηλιούπολη μέχρι το Δέλτα του ρεματικού συστήματος στο Σαρωνικό, β) την αναστολή έκδοσης οικοδομικών αδειών και τη διακοπή εργασιών στις περιοχές αυτές στο απαιτούμενο βάθος, και, συγκεκριμένα, σε βάθος δύο οικοδομικών τετραγώνων από τις όχθες του ως άνω ρεματικού συστήματος και γ) τη συνολική οριοθέτηση του ρεματικού συστήματος Πικροδάφνης, προκειμένου να διασφαλισθεί η ασφαλής πολυεπίπεδη λειτουργία του. Στη συνέχεια οι ανωτέρω άσκησαν αίτηση ακυρώσεως ενώπιον του Δικαστηρίου ζητώντας να ακυρωθεί η παράλειψη του Υπουργού ΠΕ.ΧΩ.Δ.Ε., η οποία εκδηλώθηκε με τη σιωπηρή απόρριψη της ανωτέρω υπ' αριθ. πρωτ. 5705/24.7.2003 αίτησης. Το Δικαστήριο, με την 1242/2008 απόφαση της επταμελούς σύνθεσης του Ε' Τμήματος, έκρινε, καθ' ερμηνεία των διατάξεων του άρθρου 24 παρ. 1 του Συντάγματος, του άρθρου 45 παρ. 4 του π.δ. 18/1989, του άρθρου 188 παρ. 1, 2 και 3 του Κώδικα Βασικής Πολεοδομικής Νομοθεσίας (Κ.Β.Π.Ν., Δ' 580), όπως οι διατάξεις αυτές τροποποιήθηκαν με το άρθρο 5 του ν. 3010/2002 (Α' 91), σε συνδυασμό με τις διατάξεις των άρθρων 153 και 349 του Κ.Β.Π.Ν., ότι, στη συγκεκριμένη περίπτωση, "υπήρχε υποχρέωση της Διοικήσεως να εκδώσει διάταγμα οριοθέτησεως του ρέματος Πικροδάφνης στο σύνολό του, τεκμηριωμένης με τα κατά νόμο αναγκαία στοιχεία και μελέτες, προκειμένου να διασφαλισθεί η ακώλυτη λειτουργία του ως οικοσυστήματος". Κατόπιν τούτου, ακύρωσε τη σχετική παράλειψη της Διοίκησης, τεκμαιρόμενη με την πάροδο απράκτου τριμήνου από την υποβολή της ανωτέρω αίτησης προς το Υπουργείο Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημοσίων Έργων και ανέπεμψε την υπόθεση στη Διοίκηση, προκειμένου να προβεί στην ως άνω οριοθέτηση και να λάβει τα αναγκαία μέτρα για την απρόσκοπτη λειτουργία του ρέματος, συμπεριλαμβανομένων και των αναγκαίων τροποποιήσεων του σχεδίου πόλεως, ώστε να διασφαλίζεται η ως άνω λειτουργία του. Στη συνέχεια, το Δικαστήριο, με το 3/2013 πρακτικό του Συμβουλίου Συμμόρφωσης, διαπιστώνοντας ότι η Διοίκηση (Υπουργείο Περιβάλλοντος Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής) καθυστέρησε να προωθήσει τη διαδικασία έκδοσης διατάγματος οριοθέτησης του ρέματος Πικροδάφνης, και δη στο σύνολό του, καθώς και να λάβει τα αναγκαία μέτρα για την απρόσκοπτη λειτουργία του ρέματος, συμπεριλαμβανομένων και των αναγκαίων τροποποιήσεων του σχεδίου πόλεως, ώστε να διασφαλίζεται η ως άνω λειτουργία του, κάλεσε, σύμφωνα με τα άρθρα 3 παρ. 1 του ν. 3068/2002 και 3 παρ. 2 του π.δ. 61/2004, τη Διοίκηση να συμμορφωθεί προς την ανωτέρω 1242/2008 απόφαση του Δικαστηρίου εντός τριμήνου από την κοινοποίηση του πρακτικού. Με το 11/2015 πρακτικό του Συμβουλίου Συμμόρφωσης

το Δικαστήριο διαπίστωσε ότι, ενόψει και της πολυπλοκότητας του ζητήματος, δοθέντος ότι το ρέμα της Πικροδάφνης είναι χαρακτηρισμένο ως ιδιαίτερου περιβαλλοντικού ενδιαφέροντος, διέρχεται από τα όρια πολλών δήμων και η φυσική αυτού κοίτη έχει σε αρκετά σημεία αλλοιωθεί από ανθρώπινες επεμβάσεις, έχει υπάρξει σημαντική πρόοδος των εργασιών για την οριοθέτηση του ρέματος και δη στο σύνολό του, εφόσον ως προς μεν το τμήμα αυτού το οποίο διέρχεται από την Ηλιούπολη εκδόθηκε, κατόπιν διοικητικής διαδικασίας η οποία διήρκεσε από τον Οκτώβριο του 2013 έως τον Ιούλιο του 2014, απόφαση έγκρισης περιβαλλοντικών όρων, ως προς δε το τμήμα του ρέματος από τη Λεωφόρο Βουλιαγμένης έως την εκβολή συντάχθηκε μελέτη περιβαλλοντικών επιπτώσεων για τη διευθέτηση του ρέματος, με πρόταση οριοθέτησης, και για την ανάπλαση στην παραρεμάτια περιοχή. Κατόπιν τούτων και λαμβανομένου υπόψη του γεγονότος ότι το κύρος της Φ2989/3515/16.9.2014 απόφασης έγκρισης περιβαλλοντικών όρων του Γενικού Γραμματέα Αποκεντρωμένης Διοίκησης Αττικής για τη μελέτη οριοθέτησης του ρέματος Πικροδάφνης από τη Λεωφόρο Μαρίνου Αντύπα έως τη Λεωφόρο Βουλιαγμένης τελούσε υπό δικαστική αμφισβήτηση ενώπιον του Δικαστηρίου, το Συμβούλιο Συμμόρφωσης έκρινε ότι έπρεπε να αναβληθεί η έκδοση οριστικής απόφασης, έως την περάτωση της δίκης επί της υπόθεσης αυτής και επεσήμανε στη Διοίκηση ότι έπρεπε να επισπεύσει την έκδοση απόφασης έγκρισης περιβαλλοντικών όρων για την οριοθέτηση του ρέματος από τη Λεωφόρο Βουλιαγμένης έως την εκβολή.

5. Επειδή, με την 1915/2017 απόφαση του Δικαστηρίου έγινε δεκτή η αίτηση ακυρώσεως που είχαν ασκήσει κάτοικοι των Δήμων Ηλιούπολης, Αγίου Δημητρίου και Παλαιού Φαλήρου κατά της Φ2989/3515/16.9.2014 απόφασης έγκρισης περιβαλλοντικών όρων για την εκτέλεση αντιπλημμυρικών έργων και έργων διευθέτησης στην κοίτη και στα πρανή σε τμήμα του ρέματος Πικροδάφνης, μήκους 196,40μ., εντός των ορίων του Δήμου Ηλιούπολης, με το σκεπτικό ότι, κατά τα κριθέντα με την 1242/2008 απόφαση του Δικαστηρίου, η προσβληθείσα έγκριση περιβαλλοντικών όρων για την εκτέλεση τεχνικών έργων σε τμήμα του ρέματος της Πικροδάφνης, βάσει πρότασης οριοθέτησης μόνον του εν λόγω τμήματος, δεν ήταν νόμιμη, εφόσον δεν προηγήθηκε η οριοθέτηση του ρέματος στο σύνολό του, ή έστω πρόταση για την συνολική οριοθέτηση του ρέματος.

6. Επειδή, από τα στοιχεία του φακέλου προκύπτουν περαιτέρω τα εξής: Με την προσβαλλόμενη απόφαση εγκρίνονται περιβαλλοντικοί όροι για την κατασκευή αντιπλημμυρικών έργων και έργων διευθέτησης του ρέματος Πικροδάφνης από τη Λεωφόρο Βουλιαγμένης έως την εκβολή. Το μελετώμενο τμήμα του ρέματος διαιρείται σε δύο τμήματα: α) Τμήμα μεταξύ Λεωφ. Βουλιαγμένης και Αγίου Δημητρίου, ευθύς κατάντη της εξόδου από την Λεωφ. Βουλιαγμένης, μήκους 1900 μέτρων περίπου και β) τμήμα από Αγίου Δημητρίου έως την εκβολή, μήκους 3.000 μέτρων περίπου. Ο φάκελος της μελέτης περιβαλλοντικών επιπτώσεων (ΜΠΕ)

περιλαμβάνει πρόταση οριοθέτησης του ανωτέρω τμήματος του ρέματος. Εξάλλου, στην ΜΠΕ και στην ΑΕΠΟ επισημαίνεται ότι οι έντονες ανθρωπογενείς δραστηριότητες συντέλεσαν ιδιαίτερα τα τελευταία 30 χρόνια στην σημαντική διαταραχή του οικοσυστήματος του ρέματος. Οι κυριότερες δραστηριότητες είναι οι εξής: Κάλυψη του βορείου τμήματος του ρέματος στον Δήμο Ηλιούπολης, με αποτέλεσμα να αποκοπεί η φυσική συνέχεια με το Όρος Υμηττός και να διακοπεί η μετακίνηση της, έστω και μικρής σε είδη και πληθυσμούς, πανίδας. Μπάζωμα των πρανών του ρέματος στο σύνολο σχεδόν του μήκους του με αποτέλεσμα την ισχυρή διαταραχή της βλάστησης. Ρύπανση του ρέματος με κάθε είδους σκουπίδια καθώς και με αστικά και βιομηχανικά απόβλητα. Διευθέτηση και διαμόρφωση τμήματος του ρέματος σε ανοικτό αγωγό, στην περιοχή Π. Φαλήρου. Περαιτέρω, επισημαίνεται ότι μέχρι σήμερα δεν έχουν παρατηρηθεί συχνά πλημμυρισμοί διότι οι παροχές κρατήθηκαν σε χαμηλά επίπεδα, τίποτα όμως δεν αποκλείει την εμφάνιση αυτών όπως π.χ. στις 22.02.2013 όταν πλημμύρισε η περιοχή κατάντη της γέφυρας της Λεωφ. Αμφιθέας μέχρι την εκβολή του ρέματος (για μήκος 350 - 400 μ). Η ΑΕΠΟ στηρίζεται σε υδρολογική μελέτη, με την οποία προσδιορίστηκαν οι πλημμυρικές αιχμές περιόδου επαναφοράς $T=50$ ετών σε χαρακτηριστικές θέσεις του ρέματος Πικροδάφνης στο τμήμα από Λεωφ. Βουλιαγμένης έως την εκβολή στη θάλασσα. Με τα προτεινόμενα έργα αποκαθίσταται, κατά την ΑΕΠΟ, η ομαλή υδραυλική λειτουργία του ρέματος, καθώς εξασφαλίζεται το απαιτούμενο εύρος της κοίτης για την ομαλή διέλευση της πλημμυρικής παροχής ενώ ταυτόχρονα προστατεύονται και τα πρανή της κοίτης από τη διάβρωση. Ιδιαίτερα μνεία γίνεται στην πρόταση για κατασκευή πασσαλότοιχου στα τελευταία 225 μέτρα πριν την γέφυρα της Λεωφόρου Ποσειδώνος για την διάσωση των περισσότερων εκ των υφισταμένων δένδρων. Στη ΜΠΕ επισημαίνεται, εξάλλου, ότι οι πληθυσμοί της ορνιθοπανίδας, οι οποίοι είναι προσαρμοσμένοι και ζουν πλησίον ή εντός οικιστικών περιοχών, είναι αυξημένοι δεδομένου ότι βρίσκουν περισσότερη τροφή, θέσεις φωλεάσματος, περιοχές ξεκούρασης, καταγράφονται δε 19 είδη ορνιθοπανίδας (τσιχλα, κότσυφας, σπίνος, καρδερίνα, κοκκινολαίμης, φλώρος, σπιτοσπουργίτης, δεκαοχτούρα, χελιδόνι, ψαρόνι, σταχτοσουσουράδα, σταχτοκουρούνα, παπαδίτσες, τσαλαπετεινός, γεράκια, πετρίτες, αλκυόνη, καρακάξα, ασημόγλαρος). Αναφέρεται, περαιτέρω, ότι από τις εργασίες κατασκευής θα προκληθούν αρνητικές επιπτώσεις, αλλά στο μεγαλύτερο μέρος αντιστρεπτές, στην ορνιθοπανίδα του ρέματος. Ιδιαίτερα για σποροφάγα πτηνά οι επιπτώσεις μετά το πέρας της κατασκευής των έργων αναμένονται πλήρως αντιστρεπτές. Για την αντιμετώπιση των συνεπειών προτείνεται τόσο στην ΜΠΕ όσο και στην ΑΕΠΟ η λήψη μέτρων συνιστάμενων κυρίως στον εκ των προτέρων προσδιορισμό και περιορισμό της έκτασης των εργοταξίων και στην εκτέλεση των εργασιών στο απολύτως αναγκαίο μέτρο. Στην ΑΕΠΟ προβλέπεται ακόμη η εκπόνηση μελέτης βιοποικιλότητας για το ρέμα από την Περιφέρεια Αττικής ώστε να διαφανεί η ανάγκη λήψης επιπρόσθετων μέτρων για την προστασία συγκεκριμένων ειδών και για την εξασφάλιση ενός συνεχούς βιοτόπου. Σε πίνακα που επισυνάπτεται στην ΑΕΠΟ παρουσιάζεται το σύνολο των προτεινόμενων έργων στο ρέμα της Πικροδάφνης και

στα συμβάλλοντα σε αυτό ρέματα. Τα έργα αυτά συνίστανται σε: Διατομές χωρίς καμία επέμβαση, ή και με προστασία του ποδός του πρανούς με συρματοκιβώτια – διατομές με απλή απάλυνση κλίσης πρανών ή και εδαφοϋλώσεις – διατομές με στήριξη των πρανών με συρματοκιβώτια – διατομές με πασσαλότοιχους ή τοίχους βαρύτητας και διατομές με συνδυασμό των προηγούμενων. Με την προτεινόμενη λύση διατηρείται ο άξονας του ρέματος στην υφιστάμενη κατάσταση του και δεν προβλέπεται παρέμβαση στον πυθμένα της κοίτης. Τέλος, σύμφωνα με το υπ' αριθ. 86101/οικ.4710/12.10.2017 έγγραφο απόψεων της Αποκεντρωμένης Διοίκησης Αττικής προς το Δικαστήριο, αλλά και όπως προκύπτει από στοιχεία που προσκομίστηκαν στο Δικαστήριο μετά την έκδοση της προσβαλλομένης, η Διοίκηση, σε συμμόρφωση προς την 1242/2008 απόφαση και το 11/2015 πρακτικό του Συμβουλίου Συμμόρφωσης του Δικαστηρίου, συνέταξε φάκελο οριοθέτησης για το σύνολο του ρέματος της Πικροδάφνης από την οδό Σαρανταπόρου του Δήμου Ηλιούπολης έως την εκβολή, συνοδευόμενο από ενιαία υδραυλική μελέτη. Ο φάκελος αυτός υποβλήθηκε με το υπ' αριθ. 33135/21.3.2017 έγγραφο της Διεύθυνσης Τεχνικών Έργων της Περιφέρειας Αττικής στη Διεύθυνση Περιβάλλοντος και Χωρικού Σχεδιασμού της Αποκεντρωμένης Διοίκησης Αττικής.

7. Επειδή, κατά τον χρόνο έκδοσης της προσβαλλομένης ΑΕΠΟ είχε τεθεί σε ισχύ σε ισχύ ο ν. 4258/2014 “Διαδικασία Οριοθέτησης και ρυθμίσεις θεμάτων για τα υδατορέματα...” (Α΄ 94/14.4.2014). Στο Κεφ. Β του άρθρου 3 του νόμου αυτού ορίζεται ότι: "Β. Διαδικασία Οριοθέτησης υδατορέματος σε περίπτωση έργων διευθέτησης επ' αυτού: 1. Σε περίπτωση που από την υδραυλική μελέτη του φακέλου της οριοθέτησης, προβλέπονται έργα διευθέτησης / αντιπλημμυρικά έργα, τα οποία κατατάσσονται στην Α κατηγορία έργων, σύμφωνα με την 1958/13.1.2012 απόφαση του Υπουργού Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής (Β΄ 21), όπως εκάστοτε ισχύει, τότε για την έγκριση της υδραυλικής μελέτης απαιτείται η τήρηση της διαδικασίας έγκρισης των περιβαλλοντικών όρων των έργων αυτών από την αρμόδια για την περιβαλλοντική αδειοδότηση υπηρεσία, σύμφωνα με τις κείμενες διατάξεις. 1.1 Στην ως άνω περίπτωση η Μελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων (Μ.Π.Ε.) των έργων διευθέτησης περιλαμβάνει επιπλέον την πρόταση οριοθέτησης για τον καθορισμό των οριογραμμών του υδατορέματος, καθώς και συνοπτική έκθεση του φακέλου οριοθέτησης. 1.2 Σε κάθε περίπτωση πριν την εκτέλεση τεχνικών έργων πλησίον υδατορέματος απαιτείται ο καθορισμός των οριογραμμών του (οριοθέτηση), σύμφωνα με τις διατάξεις του παρόντος νόμου. Μετά την έκδοση της Α.Ε.Π.Ο. ολοκληρώνεται η διαδικασία οριοθέτησης του υδατορέματος, σύμφωνα με τα εδάφια 2 και 3 της παρ. Α του παρόντος άρθρου. Δεν απαιτείται αποστολή του Φακέλου Οριοθέτησης για παροχή γνωμοδοτήσεων εάν αυτές έχουν προσκομισθεί με επιμέλεια του ενδιαφερόμενου κατά την υποβολή του φακέλου ή εάν οι αρμόδιες υπηρεσίες έχουν ήδη γνωμοδοτήσει στο πλαίσιο της περιβαλλοντικής αδειοδότησης. 2. Στην περίπτωση που τα προβλεπόμενα, από την υδραυλική μελέτη για την οριοθέτηση, έργα διευθέτησης κατατάσσονται στη Β κατηγορία της 1958/13.1.2012 απόφασης του

Υπουργού Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής, όπως εκάστοτε ισχύει, τότε για την έγκριση της υδραυλικής μελέτης απαιτείται η τήρηση διαδικασίας υπαγωγής στις προβλεπόμενες στο άρθρο 8 του ν. 4014/2011 Πρότυπες Περιβαλλοντικές Δεσμεύσεις (Π.Π.Δ.) για την κατηγορία των έργων αυτών.3. Εφόσον για την εξασφάλιση της τεχνικής αρτιότητας και της ασφαλούς λειτουργίας έργων προτείνεται διευθέτηση της ροής υδάτων σε άλλη θέση (εκτροπή υδατορέματος) η οριοθέτηση υλοποιείται στη νέα θέση του υδατορέματος, καθώς και στην παλιά, εφόσον από τη μελέτη προβλέπεται η διατήρηση της υφιστάμενης κοίτης...”.

8. Επειδή, ενόψει: α) των κριθέντων με την 1242/2008 απόφαση του Δικαστηρίου, ως προς την υποχρέωση της Διοίκησης να εκδώσει διάταγμα οριοθέτησης του ρέματος Πικροδάφνης στο σύνολό του, β) των κριθέντων με την 1915/2017 απόφαση του Δικαστηρίου, με την οποία ακυρώθηκε απόφαση έγκρισης περιβαλλοντικών όρων για την εκτέλεση έργων αντιπλημμυρικής προστασίας και διευθέτησης τμήματος του ρέματος Πικροδάφνης, μήκους 196,40 μ., εντός του Δήμου Ηλιούπολης, διότι συνοδεύταν από πρόταση οριοθέτησης μόνον του τμήματος αυτού, γ) του γεγονότος ότι η επίδικη ΑΕΠΟ αφορά στην κατασκευή τέτοιων έργων στο υπόλοιπο και μεγαλύτερο τμήμα του ρέματος της Πικροδάφνης, μήκους 5000 μ. περίπου, συνοδεύεται δε από πρόταση οριοθέτησης του εν λόγω τμήματος, δ) των διατάξεων του ν. 4258/2014, οι οποίες επιτρέπουν την έγκριση περιβαλλοντικών όρων έργων αντιπλημμυρικής προστασίας και διευθέτησης ρέματος βάσει πρότασης οριοθέτησης αυτού και πριν από την έκδοση πράξης επικύρωσης καθορισμού των οριογραμμών του ρέματος, ε) των στοιχείων που επικαλέστηκε η Διοίκηση και απέστειλε στο Δικαστήριο, από τα οποία προέκυπτε ότι είχε συνταχθεί φάκελος οριοθέτησης του ρέματος της Πικροδάφνης στο σύνολό του και ότι προωθείτο η σχετική διαδικασία, το Δικαστήριο έκρινε, με την 1132/2018 απόφασή του, ότι έπρεπε να αναβάλει για έξι (6) μήνες την εκδίκαση της υπόθεσης προκειμένου η Διοίκηση να αποστείλει σχέδιο προεδρικού διατάγματος για την οριοθέτηση του ρέματος της Πικροδάφνης στο σύνολό του.

9. Επειδή, η Διοίκηση (Διεύθυνση ΠΕΧΩ της Αποκεντρωμένης Διοίκησης Αττικής) απέστειλε, ενόψει της δικασίμου της 5ης Δεκεμβρίου 2018, το υπ’ αριθ. 107887/οικ.6221/26.11.2018 έγγραφο, με το οποίο ενημέρωσε το Δικαστήριο ότι λόγω της πολυπλοκότητας του θέματος δεν κατέστη δυνατή η αποστολή σχεδίου προεδρικού διατάγματος εντός της ως άνω προθεσμίας. Ειδικότερα, στο έγγραφο αυτό αναφέρεται ότι: “... λόγω της πολυπλοκότητας της μελέτης (όπως αλλοιώσεις της φυσικής όχθης, κτίσματα εντός ζώνης υδατορέματος, διαφοροποιήσεις στα προτεινόμενα τεχνικά έργα κλπ) και παρουσίας νέων στοιχείων (όπως πραγματογνωμοσύνη σχετικά με την υδρολογική μελέτη βάσει της 342/17 πράξης Πταισματοδικείου Αθηνών, ακύρωση της Α.Ε.Π.Ο. των έργων διευθέτησης Δ. Ηλιούπολης με την υπ’ αρ. 1915/2017 αποφ. ΣτΕ κλπ), δεν κατέστη δυνατή η αποστολή σχεδίου Προεδρικού διατάγματος στο δικαστήριο εντός της προθεσμίας.

Αφού αποσταλούν στην Υπηρεσία μας οι απαιτούμενες γνωμοδοτήσεις και θεωρήσεις από τις αρμόδιες Υπηρεσίες και αφού ληφθούν υπόψη για τον καθορισμό των οριογραμμών ... θα συνταχθεί σχετική εισήγηση από τη Δ/ση μας η οποία θα αποσταλεί μαζί με τον φάκελο της μελέτης και τις γνωμοδοτήσεις στην αρμόδια Δ/ση του Υ.Π.ΕΝ, ώστε να μεριμνήσει για την έκδοση Προεδρικού Διατάγματος σύμφωνα με τις διατάξεις του Ν. 4258/14...”.

10. Επειδή, ενόψει: α) του ανωτέρω ιστορικού της υπόθεσης, β) της προθεσμίας που χορήγησε στη Διοίκηση το Δικαστήριο, με την 1132/2018 απόφασή του, προκειμένου να αποστείλει σχέδιο προεδρικού διατάγματος για την οριοθέτηση του ρέματος της Πικροδάφνης στο σύνολό του και του γεγονότος ότι αυτή δεν τηρήθηκε, γ) του ανωτέρω υπ’ αριθ. 107887/οικ.6221/26.11.2018 εγγράφου, με το οποίο η Διεύθυνση ΠΕΧΩ της Αποκεντρωμένης Διοίκησης Αττικής ενημέρωσε το Δικαστήριο ότι, λόγω της πολυπλοκότητας του θέματος, δεν κατέστη δυνατή η αποστολή σχεδίου προεδρικού διατάγματος εντός της ως άνω προθεσμίας, το Δικαστήριο κρίνει ότι πρέπει να αναβληθεί για οκτώ (8) ακόμη μήνες η εκδίκαση της υπόθεσης προκειμένου η Διοίκηση να αποστείλει στο Δικαστήριο σχέδιο προεδρικού διατάγματος για την οριοθέτηση του ρέματος της Πικροδάφνης στο σύνολό του. Εάν δεν τηρηθεί ούτε η νέα αυτή προθεσμία, που αρχίζει από την κοινοποίηση της παρούσας απόφασης στη Διοίκηση, θα γεννηθεί άμεση δυνατότητα των αιτούντων να προσφύγουν στο Τριμελές Συμβούλιο συμμόρφωσης του άρθρου 2 του ν. 3068/2002 για τη μη συμμόρφωση προς την ΣτΕ 1915/2017 ζητώντας, αν και για όσους συντρέχουν οι νόμιμες προϋποθέσεις, την επιβολή χρηματικής κύρωσης, το ύψος της οποίας θα είναι ανάλογο της σπουδαιότητας του ζητήματος και της μακροχρόνιας καθυστέρησης της Διοίκησης να το επιλύσει.